

TÜRKİYE YERADBİLİMİNDE LEKSİK-SEMANTİK SINIFLANDIRMA MESELESİ¹

İbrahim Şahin¹

¹⁾ Ege Üniversitesi Türk Dünyasını Araştırmaları Enstitüsü
Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye
ileti: miharbisahin@hotmail.com

Özet

Türkiye yeradbiliminde kuramsal çalışmaların yetersizliği, terimlerde olduğu gibi malzemenin sınıflandırılmasında da görülmektedir. Türk yeradı verme kültürünün her yönüyle ortaya çıkartılması için gerekli olan leksik-semantik sınıflandırma da bu durumdan istisna değildir. Bu makale çerçevesinde Türkiye’de yapılan 9 lisansüstü tez, 4 makale ve bildiri, bir kitap söz konusu sınıflandırma açısından incelenmiştir. Sonuçta, Türkiye yeradbiliminde leksik-semantik sınıflandırma konusunda ortak bir yaklaşım bulunmadığı görülmüş ve yeni bir sınıflandırma yapılmıştır. Genel çerçevesi Sovyetler Birliği dilciliğinden alınan bu sınıflandırma, Türkiye’deki yeradları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiş ve bu alanda çalışan araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler; Türkiye yeradbilimi, sınıflandırma sorunu, leksik-semantik sınıflandırma, yeradbilim terimleri

Abstract

The lack of theoretical studies in Turkish place-name studies on the classification of the material is also observed on the terms. The lexical-semantic classification, that is important for displaying the Turkish place naming culture, is no exception of this case, either. Within the framework of this paper 9 master’s thesis, 4 articles-papers, and a book written in Turkey were examined in regard with classification issue mentioned above. As a result, it is understood that there is lack of common approach in Turkish place-names classification. So a new lexical-semantic classification, that its general framework is taken from Soviet Union linguistics, was made. Taking into account the revised place names in Turkey, this classification is brought to the attention of researchers working in this field.

Keywords; Turkish place-names studies classification issue, lexical-semantic classification, toponymical terms

¹ Bu makale, VII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu’nda (16-18 Ekim 2014, Elazığ) sunulmuş olan “Toponimi Çalışmalarında Leksikosemantik Sınıflandırma Ne Şekilde Olmalıdır” başlıklı bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

Giriş

Herhangi bir bilim dalında yapılacak incelemeler ve incelemeler sonucunda ortaya çıkarılacak sonuç için gerekli olan sınıflandırmalar, sistematik bir düşüncenin ürünü olarak gelişmekte ve o bilim dalının temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla sağlam bir terminolojiye ve sınıflandırmaya sahip olmayan herhangi bir bilim dalının gerçek anlamda bir bilim dalı olduğunu söylemek güçtür.

Türkiye’de yeradbilimi alanında uygulamaya yönelik çalışmalar, 1920’li yıllarda başlamıştır. Yapılan ilk çalışmaların o döneme ait bazı siyasi endişelerle, daha çok Türk boy adlarının izlerini aramaya yönelik makaleler (bilimsel ifadeyle etnotoponim, daha özelden etnooykonim makaleleri) olduğu görülmektedir. Sonraki dönemlerde biraz daha genişleyerek her türlü yerleşim adının (orun ‘oykonim’ adlarının) araştırmalara konu olduğu, bu çerçevede belirli bir bölge esas alınarak o bölgedeki bazı yeradlarının seçilip anlam özelliklerinin araştırıldığı gözlenmektedir. Bu ilk çalışmalardan itibaren *yeradı* teriminin daha çok yerleşim adlarını ifade etmek için kullanıldığı, ancak bazı araştırmalarda önemli akarsu ve dağ adlarını da kapsadığı görülmektedir. Hâlbuki *yeradı* terimi çağdaş anlamda, *orunadı* (*oykonim*), *dağadı* (*oronim*), *suadı* (*hidronim*), *bağadı* (*agroonim*), *eladı* (*boronim*), *ormanadı* (*drimonim*), *yoladı* (*dromonim*) gibi her türlü yeradı türünü kapsayan bir terimdir. *Yeradı* teriminin tanımı ve çerçevesi noktasındaki bu eksikliğin daha en baştan malzemenin bile doğru derlenmesini engelleyen bir sorun olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bu alandaki ilk çalışmalardan başlayarak; örneğin malzemenin derlenmesi, terim eksikliği ve malzemenin sınıflandırılması gibi konularda bu kuramsal eksiklikler kendini en üst seviyede hissettirmektedir.

Yeradlarının tür ve gramer sınıflandırmalarına yönelik yaptığımız iki ayrı çalışmada, söz konusu meseleler ayrıntılı olarak ele alındığından (Şahin, 2007; Şahin, 2013) burada tür ve gramer tasnifi konularına girilmeyecektir. Bu makalede, çok sayıda malzemenin ele alınıp incelendiği kapsamlı çalışmalarda (özellikle tezlerde) çok ihtiyaç duyulan ve bir milletin yeradı verme geleneğinin tespitinde önemli bir araç olan leksik-semantik sınıflandırma üzerinde durulacaktır.

Bu amaçla, lisansüstü seviyede yapılmış tezlerden bazıları incelenmiştir. İncelemeler sırasında, “*Bu tezlerde leksik-semantik bir sınıflandırma yapılıyor mu?, Yapılıyorsa hangi başlık altında ve ne şekilde yapılmaktadır? Uygulanan sınıflandırmaların eksikleri ve tutarsızlıkları nelerdir?*” sorularına cevap aranmıştır. Çalışma

kapsamında mevcut durumu değerlendirebilmek düşüncesiyle özellikle son dönemde yapılan çalışmalar değerlendirilmiş ve bu çerçevede 2000’li yılların başından bu zamana kadar yapılan 7’si yüksek lisans, 2’si doktora olmak üzere 9 tez² ve söz konusu sınıflandırmayla ilgili 3 makale ve bir bildirinin yanı sıra bir de kitap incelenmiştir. Son olarak, eski SSCB ülkelerindeki tecrübeden de yararlanarak yeni bir sınıflandırma yapılmıştır.

1. Kaynakların Değerlendirilmesi:

1. 1. Tezler ve Kitaplar: Türkiye’de, bu sahada ilk bitirme tezi 1942 yılında, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde yapılmıştır (Sakaoglu, 2001: 101).³ Aynı fakültenin Türkoloji bölümünün de bu çalışmalara destek vermesiyle, lisans tezi düzeyinde önemli bir çalışmanın başlatıldığı görülmektedir. Öyle ki, 1966-70 yılları arasında, 45 civarında lisans teziyle, bir o kadar ilin yeradının araştırıldığı görülmektedir.⁴ 1970’ten itibaren hızla düşüşe geçen tez çalışmaları 1980’lerde durma noktasına gelir. Bununla birlikte 1984 yılında, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Anabilim Dalı’nda ilk yüksek lisans tezi savunulmuştur.⁵ 1991 yılında ise yine tarih alanında ilk doktora tezi hazırlanmıştır.⁶ O

² İncelenen tezlerin isimleri, araştırmacının adı ve yılı şu şekildedir: **Yüksek Lisans Tezleri:** 1. 438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530) I-II’ye göre Ankara, Çankırı ve Sultanönü Sancaklarında Yer Adları (Fatma Açıkgöz, 2004); 2. Sakarya İli Yerleşim Yeri Adları (Ümmühan Çelebi: 2007); 3. Enliya Çelebi Seyahatnamesi’ne Göre Anadolu’da Yer Adları (Suat Öz, 2007); 4. İğdir ve Ardahan İllerinin Yer Adları ve Tasnifi (Berna Ürün, 2009); 5. Coğrafi Bakımdan Batman İli Yer Adları (İbrahim Altunışık, 2009); 6. Ordu İlinin Resmî Kaynaklarındaki Yer Adları Üzerine İncelemeler (Osman Albayrak, 2011); 7. Aksaray İli ve İlçeleri Yerleşim Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi (Fahriye Çaylan, 2013). **Doktora Tezleri:** 1. Denizli İli Yer Adları (Levent Kurgun: 2002); 2. Uşak İli ve İlçeleri Yerleşim Yeri Adları (Orun)’nın Yapı ve Köken Bakımından İncelenmesi (Mehmet Yıldırım, 2006).

³ Esasen Türkiye’de yeradları üzerine 1942 yılından beri tez yazılmaktadır. Bu sahadaki ilk tez Muzaffer Erdoğan tarafından, söz konusu tarihte hazırlanmış olan *Karaban Şehirleri* adlı 152 sayfalık lisans tezidir. Tez İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde yapılmıştır. İkinci tez 1945 yılında, aynı bölümünde, Melihe Balkır tarafından hazırlanmış olan *Orhun Abidelerinde Coğrafi ve Etnoğrafik İsimler* adlı lisans tezidir.

⁴ Bu tezlerin üzerinde danışman bilgisi bulunmamaktadır. Ancak tezin önsözünde öğrencilerin İbrahim Kafesoğlu’na teşekkür ettiklerine bakılırsa bu tezlerin verilmesinde Kafesoğlu’nun etkin olduğu anlaşılmaktadır.

⁵ Yeradlarıyla ilgili ilk yüksek lisans tezi, 1987 yılında Halil Bal tarafından İstanbul Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı’nda yazılmış olan *Bulgaristan’da Türkçe Yer Adları* isimli çalışmadır.

⁶ İlk doktora tezi, 1991 yılında Mehmet Ali Uyar tarafından Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı’nda hazırlanmış olan *Malatya Sancağının Toponomisi* adlı çalışmadır.

tarihten bugüne, yeterli düzeyde olmasa da, Türk Dili ve Tarih kürsülerinde hatırı sayılır düzeyde lisansüstü tezler yapılmıştır. Gerek ilk yüksek lisans tezinin ve gerekse ilk doktora tezinin tarih kürsülerinde yapılmış olması dikkate değer bir durumdur. Elbette yeradları, tarihçilerin ve hatta coğrafyacıların da ilgisini çeken bir konudur ve dolayısıyla tarihçilerin bu alanda tez yapmalarında ya da yaptırılmalarında bir sakınca yoktur. Bununla birlikte, *toponimi* alanının bağlı olduğu adbilim (onomastik) sahasının bir dilbilim alanı olduğu ve bu dil alanının kuramsal alt yapısı niteliğindeki terimlerin, sınıflandırmaların, malzemenin işlenmesine dair yöntemlerin dilbilimciler tarafından üretildiği de unutulmaması gereken noktalardandır. Alanda yapılan ilk yüksek lisans ve doktora tezlerinin sağlam bir teorik alt yapıya sahip olması beklenirken bunun böyle olmadığı görülmektedir. Bu ilk çalışmaların dünya dilticiliğini yakından tanıyan ve onların tecrübelerinden yararlanabilen dilticiler tarafından yapılmamış ve yaptırılmamış olması, kanaatimizce söz konusu kuramsal altyapı eksikliğinin sebebidir. Türkiye yeradbilimi alanında, kuramsal altyapı oluşturma noktasında yeterli gayretin gösterilmediği ortadadır. Burada gündeme getirmek istediğimiz *leksik-semantik sınıflandırma* konusunda yaşadığımız sıkıntının temelinde de bu durum yatmaktadır.

Yeradbilim alanının doğası gereği, bu çalışmalarda en çok üzerinde durulan konu, yeradlarının esas itibarıyla ne anlama geldiğidir. Gerek tarihçilerin gerekse dilticilerin en çok üzerinde durdukları mesele budur. Nitekim yapılan ilk lisans tezlerinde dahi bu incelemelerin yapıldığını, hatta tezlerin çatılarının bir nevi anlam sınıflandırması esasında şekillendiğini görmekteyiz.

Örneğin danışmanlığı, İbrahim Kafesoğlu tarafından yapılan, 1968 yılında Ahmet Belce tarafından hazırlanmış olan *Manisa İli Yer Adları* isimli lisans tezinde, yeradları tek bir sınıflandırma çerçevesinde yapılmış olup malzeme *Tarih Terimleriyle İlgili, Kişi Adlarıyla İlgili, Meslek İsimleriyle İlgili, Ayrı Irk ve Yabancı Adlarla İlgili, Hayvan Adlarıyla İlgili, Dinî Adlarla İlgili, Ziraatle İlgili, Renk Adlarıyla İlgili, Coğrafi Terimlerle İlgili Yeradları* başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

1980'lerden sonra başlayan yüksek lisans tezlerinde de, yukarıdakine benzer bir uygulamanın yapıldığı görülmektedir. Çalışma çerçevesinde incelediğimiz tezlerde uygulanan sınıflandırmaları ayrıntılı olarak burada incelemek hem zaman açısından hem de yer açısından mümkün olmayacağından, burada yapılan yanlışların, eksiklerin neler olduğu ve bunların ortak yönlerine değinilecektir.

Tezlerin tamamında, yeradları anlamları bakımından incelenmiş ve bunun için bir sınıflandırma yapılmıştır. Bununla birlikte gerek sınıflandırmanın adlandırılışı ve gerekse sınıflandırma şekli birbirinden çok farklı olup bu konuda araştırmacıların keyfi bir tutum içine girdiği görülmektedir. Bu durum, Türkiye yeradbilimi sahasında *leksik-semantik sınıflandırma* konusunda gerek terim gerekse konuya yaklaşım noktasında yeterli bir literatürün bulunmadığını göstermektedir.

Söz konusu sınıflandırma tezlerde şu isimlerle anılmaktadır: *Kökenleri Bakımından Yer Adları* (Kurgun, 2002: 531-592), *Yerleşmeye Etki Eden Doğal Ortamlar ve Yer Adlarındaki İzleri ve Diğer Yeradları* (Açıkgöz, 2004: 96-107), *İncelemeler* (Gönen, 2004: 62-127), *Köy İsimlerinin Kökenlerine Göre Dağılımı* (Yıldırım, 2006: 108), *Sakarya İli Yerleşim Yerleri Adlarının Anlam İncelemesi* (Çelebi, 2007: 38-104), *İğdir/Ardahan Yer Adlarının Anlam Bakımından Tasnifi* (Ürün, 2009: 49-66, 110-126), *Coğrafi Bakımından Batman İli Yer Adları* (Altunışık, 2009: 24-104), *Ordu İlinin Yerleşim Yeri Adlarının Anlam İncelemesi* (Albayrak, 2011: 54-90), *Yerleşim Adlarının Tasnifi* (Çaylan, 2013: 313-326), *Alamı Bakımından Yer Adları (Su Adları, Dağ Adları vb.)* (Şenel, 2013: 106-153, 281-358). Bunlardan Çelebi'nin sınıflandırması, Özcan Başkan'ın 1970 yılındaki sınıflandırmasını; Yıldırım'ın tasnifi ise Levent Kurgun'un sınıflandırmasını esas almaktadır. Albayrak'ın sınıflandırması ise büyük ölçüde Başkan'ın sınıflandırmasına dayanmaktadır. Bunun dışındakiler birbirinden tamamen farklı, kendine özgü sınıflandırmalardır.

Tezlerde kullanılan sınıflandırmalar incelendiğinde, olması gereken alt başlıkların bulunmadığı; var olanlardan bazılarının ise gereksiz olduğu görülmüştür. Bunun dışında kullanılan alt başlıkların sıklıkla birbirleriyle çeliştiği, birbirlerinin kapsam alanlarını ihlal ettikleri, üst başlık olması gerekenlerin alt başlık; alt başlık olması gerekenlerin üst başlık olduğu görülmüştür. Örneğin incelediğimiz tezlerden birinde, *etnotoponimler* bölümü bulunmadığından *Alacalar, Karacalar, Bozok* gibi adlandırmalar “Renk Adlarıyla Kurulanlar” başlığı altında gösterilmiştir (Öz, 2007: 28). Aslında araştırmacı bu adların etnonim olduğunun farkındadır. Fakat bu adlandırmaların kuruluşlarında, “ala, kara, boz” gibi renk adlarının bulunması ve kullanılan sınıflandırmada *etnotoponimler* adı bir alt başlığın bulunmaması böyle bir yanlışlığa yol açmıştır.

Tezlerin tamamında, *topotoponimler* adlı bir alt başlık bulunmamaktadır. Bu durum, sınıflandırmalarda önemli bir eksik olarak ortaya çıkmaktadır. Nasıl ki bazı yeradları boy adlarından (etnotoponimler), bazıları bitki adlarından (fitotoponimler), bazıları ise hayvan

adlarından (zootoponimler) yeradlaşma (Rusça *toponimizatsiya*) yoluyla meydana geliyorsa, bazıları da önceki bir yeradından yeradlaşma yoluyla meydana gelmektedir. Bu durumun dikkate alınmadığı sınıflandırmalarda, doğal olarak bu bölüme girmesi gereken malzeme ortada kalmakta, araştırmacı leksik-semantik sınıflandırmanın mantığına ters düşecek başka alt başlıklar açmak durumunda kalabilmektedir

1. 2. Makale ve Bildiriler: Türkçe yeradlarının leksik-semantik sınıflandırılmasına yönelik olarak bugüne kadar çok fazla çalışma yapılmamıştır. 1970 yılında Özcan Başkan tarafından yapılan “Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme” isimli makale ve burada kullanılan sınıflandırma, bu alanda çalışanlarca en çok bilinen ve kullanılan çalışmadır. Dolayısıyla yukarıda bahsedildiği gibi, bugüne kadar yapılan bazı tezlerde bu sınıflandırmadan yararlanıldığı görülmektedir. Sınıflandırma iki ana başlık ve her birinin altında açılan üç alt başlık çerçevesinde yapılmış; yine her bir alt başlık ise çok sayıda yan başlıklarla genişletilmiştir.

“A. Tabiat ve fiziksel koşullara dayanan adlar

A.1. Çevreyle ilgili adlar

- a. Doğrultular
- b. Coğrafya Adları
- c. Madenler
- d. Değerli Taşlar
- e. Mevsimler
- f. Günler
- g. Sayılar
- h. Renkler

A.2. Bitkilerle ilgili adlar

- a. Ağaçlar
- b. Meyvalar
- c. Sebzeler
- d. Tahıllar
- e. Çiçekler
- f. Bitki parçaları

A.3. Hayvanlarla ilgili adlar

- a. Hayvanlarla ilgili adlar

B. İnsanlara ve topluluklara dayanan adlar

B.1. Kişilerin fiziksel yaşayışları ile ilgili adlar,

B.2. Kişilerin duygusal yaşayışı ile ilgili adlar,

B.3. Kişilerin kendi varlıkları ile ilgili adlar” (Başkan, 1970: 237-251).

Bu sınıflandırma, her ne kadar sonraki dönemde yapılan bazı yeradı tezlerinde kullanılmış olsa da, sadece köy isimlerini içeren bir çalışmadır; dolayısıyla her türlü yeradının sınıflandırılması için

yeterli değildir. Ayrıca söz konusu çalışmada, özellikle köy adlarında sıkça rastlanan boy, aşiret isimlerine dayalı toponimlerin (etnotoponimler) ve yine daha önceki bir yeradından kaynaklanan toponimlerin (topotoponimler) sınıflandırmada yer bulamamış olması, söz konusu sınıflandırmanın önemli bir eksikliği olarak göze çarpmaktadır.

1974 yılında, Doğan Aksan tarafından yayımlanan “Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar” isimli makale, kısmen de olsa yeradlarının leksik-semantik sınıflandırması şeklinde değerlendirilebilir. Aksan bu çalışmada, Başkan’ın yaptığı sınıflandırmayı çeşitli açılardan değerlendirmiş ve bu çalışmaya bazı katkılarda bulunmuştur. Örneğin Başkan’ın “İnsanlara ve topluluklara dayanan adlar” ana başlığı altında, “Kişilerin varlıkları ile ilgili adlar” yan başlığı içerisinde “a. Vücut kısımları” maddesinde değerlendirdiği *baş, kulak, dil, omuz, alın, göz, kol*, gibi sözcükleri Aksan, çevreyle ilgili bölümde değerlendirerek Başkan’ın sınıflandırmasına önemli bir katkıda bulunmuştur. Fakat Başkan’ın sınıflandırılmasında eksik kalan *etnotoponimler, topotoponimler* gibi çok önemli hususlar, Aksan’ın sınıflandırılmasında da yer bulamamıştır. Aksan yaptığı katkılarla Anadolu köy adlarının şu şekilde sınıflandırılabilceğini ifade etmektedir:

“A. Çevreyle İlgili Adlar

1. Çevrenin coğrafi özellikleri ve jeolojik yapısı
2. Çevredeki renkler
3. Çevrenin genel nitelikleri
4. Çevredeki varlıklar
 - a. Bitki örtüsü
 - b. Hayvanlar
 - c. Yapılar

B. Bireyle İlgili Adlar

1. Kişi adları, unvanlar
2. Dinle ilgili adlar
3. Mesleklerle ilgili adlar, akrabalık adları”

“Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış” isimli çalışmada, konuya Tuncer Gülensoy da değinmiştir. Araştırmacı, Başkan tarafından yapılmış olan sınıflandırma denemesinin henüz ham bir çalışma olduğunu söyleyerek üzerinde çalışılması gerektiğini ifade etmiş ve bunu örneklerle açıklamıştır. Örneğin Başkan’ın A.1 bölümü altında “c. madenler” başlığı içinde değerlendirmiş olduğu *çelik, tunç* maddelerinin esasen maden olmayıp alışım olduğunu, yine A.2 bölümü altında “b. Ağaçlar” maddesi içinde yer alan “ceviz, kestane, fıstık, badem, fındık, iğde” gibi yiyeceklerin aynı zamanda çerez olduğunu söylemiş, buna benzer konular üzerinde durarak sınıflandırmanın yetersizliklerini vurgulamış, sonuçta bir tasnif

önerisinde bulunmuştur. Temelde Başkan'ın sınıflandırmasına dayanan bu tasnif, genel çerçevesiyle şu şekildedir:

“Anadolu Türk Yer Adlarının Tasnifi

A. Çevreyle İlgili Olarak Tabiat ve Fizik Koşullarına Dayanan Adlar:

1. Çevreyle ilgili adlar
2. Bitkilerle ilgili adlar
3. Hayvanlarla ilgili adlar

B. İnsanlara ve Toplumlara Dayanan Adlar

1. Fiziksel yaşayış ile ilgili adlar
2. Duygusal yaşayış ile ilgili adlar
3. Kişilerin varlıkları ile ilgili adlar

C. Orta Asya'dan Getirilen Yer Adları

D. Moğolcadan Türkçeye Geçen Yer Adları

E. Arapça Yer Adları

F. Farsça Yer Adları

G. Öteki Dillerden Türkçeye Geçen Yer Adları” (Gülensoy 1998: 42-48).

Daha önceki iki araştırmacının sınıflandırmasında görülmeyen ve büyük bir eksiklik olarak dikkati çeken etnotoponimler, bu tasnifte B.3 bölümünde “g. Kavim, kabile, boy, soy, oymak, cemaat adları” maddesinde yer bulmuş ve böylece önemli bir eksiklik giderilmiştir. Ancak daha önceki sınıflandırmalarda da görülen topononimler konusundaki eksiklik bu çalışmada da giderilememiştir. Bu sınıflandırmanın bizce en önemli çıkması, üç farklı ölçütün tek bir sınıflandırmada yer almasıdır. Başkan ve Aksan'ın sınıflandırmaları, yeradlarının anlamlarını, onların oluşumları sırasındaki çevre ve insan faktörünü kıstas aldığı halde; bu son sınıflandırmada yeradları, hem çevre ve insan faktörüne (A ve B bölümü) hem taşınmış taşınmadığına (C bölümü) hem de hangi dil kaynaklı olduğuna göre (D, E, F, G bölümleri) düzenlenmiştir. Aynı sınıflandırmada farklı ölçütlerin kullanılması, sınıflandırmanın yöntem açısından sorunlu olduğunu göstermektedir. Meydana çıkacak sorunu, somut bir dille ifade edelim. Örneğin *Derbend* şeklindeki bir yeradı böyle bir sınıflandırmada nereye dâhil edilecektir? Anlamı itibarıyla A.1. bölümüne girmesi gereken bu yeradı, adaşlarının Türkistan'da da bulunması dolayısıyla C. bölümüne ve bir sözcük olarak Farsçadan alıntı olması sebebiyle de F. bölümüne girebilecektir. Diğer pek çok yeradı, sınıflandırmada tek bir başlık altına girerken bu yeradlarının üç farklı başlık altına girmesi, elbette sınıflandırma mantığına ters düşecektir. Yukarıda ifade edilen üç ölçütten her

birinin, yeradlarının sınıflandırılmasında bir kriter olarak kullanılabilmesi mümkündür; ancak sınıflandırmanın mevcut hâliyle *leksik-semantik sınıflandırmada* kullanılmasının uygun olmadığını söylemek durumundayız.

Yeradlarının *leksik-semantik sınıflandırması* konusuna, Levent Kurgun tarafından 2007 yılında sunulan “Türk Toponimisi Üzerine Bir İnceleme” adlı bildiride de yer verilmiştir.

Araştırmacı, yeradlarının işaret ettiği “coğrafi nesnelere” dikkate alınarak onların “tanımlayıcı” ya da “aktarma ad” olup olmamalarına göre, yapılarına göre, *leksik köklerine göre, nereden tanımlandığı ve nereden aktarıldığına göre* sınıflandırılabilirliğini ifade etmiş; sonucuna (“nereden tanımlandığı ve nereden aktarıldığına göre”) *Kökenlerine Göre Yer Adları* adını vermiştir. Bu sınıflandırmaya göre “tanımlayıcı adlar”, niteliklerine göre *İç-duyusal tanımlayıcı adlar* ve *Dış-duyusal tanımlayıcı adlar*; niceliklerine göre *sayısal adlar* şeklinde ifade edilmiş; “aktarma adlar” şeklinde tanımlanan adlar ise 18 başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar şunlardır:

1. Orun adı kökenli yer adları
2. Su adı kökenli yer adları
3. Düzlük adı kökenli yer adları
4. Yükselti adı kökenli yer adları
5. Mevki adı kökenli yer adları
6. Boy adı kökenli yer adları
7. Kişi adı kökenli yer adları
8. Bitki adı kökenli yer adları
9. Hayvan adı kökenli yer adları
10. Yapı adı kökenli yer adları
11. Eşya adı kökenli yer adları
12. Yol adı kökenli yer adları
13. Mezar adı kökenli yer adları
14. Harabe adı kökenli yer adları
15. Hatıra karakterli yer adları
16. Yapay adlar
17. Olaya dayanan adlar
18. Tanımlayıcı adlar (Kurgun, 2007).

Bu sınıflandırmada da 1, 2, 3, 4, 5, 12 ve 14 numaralı alt başlıkların esasen *topotonim* olduğu ve sınıflandırmada 6, 7 ve 8 numaralı başlıklarla denk olmadığı; bunların esasen *topotonimler* başlığı altında toponimlerin tiplerine göre *oykotonimler*, *hidrototonimler*, *orotonimler* gibi alt başlıklara ayrılabilirliği görülmektedir.

2013 yılında Mustafa Şenel tarafından yayınlanmış olan *Elağz İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*⁷ isimli kitapta da anlam sınıflandırması mevcuttur. Yeradlarının türü esas alınarak “Anlam Bakımından Yer

⁷ Eser, araştırmacının doktora tezinin kitaplaşmış hâlidir.

Adları (Toponimler), "Anlam Bakımından Su Adları (Hidronimler), Anlam Bakımından Dağ Adları (Oronimler), Anlam Bakımından Diğer Adlar (Godonimler)" şeklinde, dört farklı başlık altında yapılan bu sınıflandırmada⁸ yeradları, anlamları bakımından "A. Tabiata ve Fiziksel Koşullara Dayanan Adları, B. İnsanlara ve Topluluklara Dayanan Adlar, C. Kişilerin Varlıkları İle İlgili Adları, D. Tarible İlgili Olan Adlar" yan başlıklar ve bu yan başlıklar altında birçok alt başlık çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

Yeradları anlamlarının incelendiği bir sınıflandırmada, yeradlarının niçin türleri dikkate alınarak dört farklı başlık altında yapıldığı, kanaatimizce anlaşılabilir bir durumdur. Yine, yapılan anlam sınıflandırmalarında "A.1. Dağ, Tepe gibi Adalarından (Oronimlerden) Oluşan Yer Adları", "A. 2. Su Adlarından (Hidronimlerden) Oluşan Yer Adları" biçiminde açılan alt başlıklar, *Topotoponimler* başlığı altında birleştirilebilir ve böylece "A.3. Bitki Adlarından (Fitonimlerden) Oluşan Yer Adları" başlığıyla eşit düzeye çekilebilir.⁹ Çünkü *hidronim* ve *oronim* toponimin alt türüdür. Oysa, *toponim*, onimin (özel adın) bir alt türü olarak yine *onim*'in diğer türleri olan *fitonim*, *zoonim*, *etnonim* gibi ad türleriyle aynı düzlemindedir.

2. Yeradlarının Leksik-semantik

Sınıflandırması: Leksik-semantik sınıflandırma konusunda dikkatten uzak tutulmaması gereken iki önemli nokta vardır. Bunlardan ilki, tür sınıflandırmasından farklı olarak¹⁰ bu sınıflandırmanın çoğunlukla yeradlarının türünü ifade eden sözcüklerden (indikatör) önce gelen ve onları tamlayan kelimeler esasında yapıldığıdır. İkincisi, yeradlarının esasen çoğunlukla bir başka isim türünden *yeradlaşma* (Rus. *toponimizatsiya*, Alm. *Toponymisierung*) yoluyla ortaya çıktığıdır. Adlaşmaya kaynaklık eden bu adlar, çoğunlukla adbilim çerçevesinde incelenen ad türlerinden (appellatif ve onim olabilir) biridir: *bitkiadi* (fitonim), *kişiyadi* (antroponim), *kökadi* (etnonim),

⁸ Oysaki dört gruba ayrılan yukarıdaki adlandırmaların hepsi yeradi (toponim) olduğuna göre bunların hepsinin tek bir sınıflandırma içerisinde değerlendirilmesi daha uygun olurdu. Araştırmacının "A. Yer Adları (Toponimler)" ve D. Diğer Adları (Godonimler)" terimleri de sorunludur. Zira araştırmacının "A. Yer Adları (Toponimler)" diye ifade ettiği toponim türü, yerleşim birimleridir. Yerleşim birimleri yeradbilimde "oykonim" terimiyle bilir. Yine araştırmacının "D. Diğer Adlar (Godonimler)" terimi de sorunludur. Godonimler "diğer yeradları" şeklinde bir kavramın karşılığı olmayıp urbonimlerin (kentlikadları) bir türü olan ve şehir içindeki cadde, sokak, geçit, bulvar, kıyı, vb doğrusal hatların adlarını ifade eder (Podol'skaya,1978: 50).

⁹ Çünkü *hidronim* ve *oronim* toponimin alt türüdür. Ancak *toponim*, onimin (özel adın) bir alt türü olarak yine onimin diğer türleri olan *fitonim*, *zoonim*, *etnonim*, vb. ad türleriyle aynı seviyede olabilir.

¹⁰ Tür sınıflandırmasında yeradları, coğrafi objenin türüne göre, bu çerçevede yeradlarında *indikatör* görevi üstlenen coğrafi terimler dikkate alınarak yapılır. Ayrıntılı bilgi için bk. İbrahim Şahin, 2013.

hayvanadi (zoonim), *yeradi* (toponim) vb. Hal böyle olunca yeradlarının anlam incelemesine yönelik sınıflandırma, daha en baştan bu isim türlerini dikkate almalı ve yeradları *fitotoponimler*, *antrotoponimler*, *etnotoponimler*, *zootoponimler*, *topotoponimler*, *astrotoponimler* gibi bir sınıflandırmaya tabi tutulmalıdır. Böyle bir durumda ortaya çıkacak olan anlam *etimon*¹¹ değil, *adbilimcil anlam* (adın konuşma dilinde ifade ettiği anlam, yani sözcüğün görev anlamı) olacaktır. Örneğin *Morvalı*, *Sarıca*, *Karaman*, *Akman* sözcüklerine ilk bakıldığında, bunlardaki *mor(ca)*, *sarı(ca)*, *kara*, *ak* renk sözcükleri dikkati çekmektedir. Bununla birlikte *Morvalı*, *Sarıca*, *Karaman*, *Akman* adlandırmalarını, sınıflandırmada "Renk adlarıyla ortaya çıkan yeradları" bölümüne almak hatalı olacaktır. Zira araştırıldığında bu adların yeradına dönüşmeden, yani *yeradlaşma sürecine* girmeden önce etnonim (kökadı) oldukları görülecektir. Dolayısıyla *leksik-semantik sınıflandırmada* bu adların *etnotoponimler* başlığı altında yer alması uygun olacaktır. Oysa, aynı adlandırmaların bir etnonimi (kökadabilim) çalışmasında geçmesi durumunda, bu adların etnonim haline gelmeden önceki adbilimcil anlamlarına bakılması ve muhtemelen *Morvalı* ve *Sarıca* adlandırmalarının "Renk adlarından ortaya çıkan etnonimler (kökadları)" bölümüne girmesi *Karaman* ve *Akman* adlandırmalarının ise *antrotoponimler* başlığı altına alınması gerekecektir.

Yeradlarının hepsi, yukarıda ifade ettiğimiz adlaşma yoluyla ortaya çıkmış isimler değildir. Dolayısıyla sınıflandırmayı, yeradlarına kaynaklık eden diğer ad türlerini ve yeradının oluşmasında etkili olan başka faktörleri de ifade edecek şekilde, özellikle *adlaşmaya kaynaklık eden sözcüklerin türlerini dikkate alan bir yaklaşımla* yapmak, malzemenin tasnifinde ve niteliğinin belirlenmesinde daha etkili olacaktır. SSCB ülkelerinde bu bakış açısıyla oluşturulmuş bir sınıflandırma mevcuttur. Çoğunlukla *leksik-semantik-şeksel analiz* adıyla (Konkobayev, 1980: 80) ya da buna çok benzer isimlerle anılan sınıflandırma, her çalışmada, malzemenin niteliğine ve çalışmada kullanılan yönteme göre değişiklik arz edebilmektedir. Genel çerçevesini Sovyet dilciliğinden aldığımız, ancak Türkiye'de danışmanlığı tarafımızca yürütülen tezlere de uygulanan ve buradan çıkan malzemeler ışığında yeniden ele alınıp düzenlenen sınıflandırmanın son şekli şöyledir:

¹¹ Etimon terimini G. Karaağaç şu şekilde tanımlamaktadır "Eş kaynaklı bütün türemiş sözlerin yapısında bulunan, anlamlı ve daha küçük öğelere ayrılamayan söz, kök sözdür" şeklinde tanımlamaktadır (Karaağaç, 2013:565).

1. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Coğrafi Nesnelere Arasındaki Bağ Doğrudan Yansıtan Yeradları

1.1. Kişiadlılar (antropotoponimler)¹²:

1.1.1. Önad, Soyad, Önad-Soyadlarla Oluşanlar:¹³ *Aaşabunur, Abidinibunur, Alıgayası, Aşimederesi, Bekiringopak, Calalınbunur, Halilindere, Orhaniye, Köksoyçiftliği*, (Erkol, 2013: 44-49).

1.1.2. Lakaplarla Oluşanlar: *Apçanıyurdu, Arabıyayla, Börtletmetarlası, Cimentarlası, Cücentarlası, Çakırınbayır, Çavuşunyu, Deliosmanınarı, Gavunulok*, (Erkol, 2013: 49-62).

1.1.3. Unvanlarla Oluşanlar: *Beyeri, Hocayeri, İmamkuyusu, Dayzoğluyusu, Ebeçemesi, Ebetarla* (Ada, 2012: 435).

1.2. Kökadlılar (etnotoponimler):

1.2.1. Millet Adlarıyla Oluşanlar: *Türkbükü, Acemkörfezi, Japonenizi, vb.*

1.2.2. Boy, aşiret adlarıyla Oluşanlar: *Aşarçiftliği, Aydınurdu, Aydoğmuş (k.), Bahşer, Boncuklu, Bulamak (k.), Demirciler, Hataphören, Manavlyurdu, Muratlı* (Erkol, 2013: 63-73).

1.2.3. Mezhep, Tarikat Adlarıyla Oluşanlar:¹⁴ *Tabtacıurdu* (Şahin, 2011: 1824); *Abılar (köyü), Abiler (Köyü)* (Ada, 2013: 285).

1.3. Yeradlılar (topotoponimler): Bu bölüme giren yeradları toponimin türlerine göre şu alt başlıklar altında tasnif edilebilir.

1.3.1. Orunadlılar (oykotoponimler): *Arızlyolu* (Arızlı köyüne bağlı olarak), *Armutluböyüğü* (Armutlu köyüne bağlı olarak), *Afyonolu, Bozanderesi*, (< Bozan k.), *Ebergölü, Eskiköyçemesi* (Erkol, 2013: 97-125).

1.3.2. Suadlılar (hidrotoponimler): *Acılbunurçemesi, Devederesiyolu, Garasuderesi, Gargakuyusuzirvesi, Gazanbunurmevkisi, Halkabunurmevkisi, Hıdırbunurçemesi, Kelpunurçeme, Ötebunurbaşı* (Erkol, 2013: 97-125).

1.3.3. Dağadlılar (Orotoponimler): *Akdaşmevkisi, Akyermevkisi, Arapgediğinişbaşı, Atıniyaylası, Gapıyaderesi, Garadaşdepesi, Gocaçukurbunur, Gocadededüzü* (Erkol, 2013: 97-125).

1.3.4. Bağadlılar (agrotoponimler): *Beylikyolu* (< *beylik* 'köy merası'), *Fatmasekişiyaylası, Fatmaseişemesi* (Erkol, 2013: 97-125); *Eskibostanlarçiftliği, Hocatarlasırtı* (Ada, 2012: 346, 357).

1.3.5. Eladlılar (horotoponimler): *Anadoluyarımadası, Sakaryabavzası, Konyaovası vb.*

1.3.6. Ormanadlılar (dirimotoponimler): *Kamalıkcorusırtı* (< *Kamalıkcoru* adından), *Kocaormantepesi* (Ada, 2012: 362, 378).¹⁵

1.3.7. Yoladlılar (dromotoponimler): *Akyollarmevkisi, Demiryollarmevkisi, Ulyoltarları, Yumuşakyollarmevkisi* (Erkol, 2013: 97-125).

1.4. Bitkiadlılar (fitotoponimler): Yeradlarına kaynaklık eden bitkilerin yabani ve zirai oluşlarına göre iki gruba ayırmak mümkündür.

1.4.1. Yabani Bitkiadlılar:¹⁶

1.4.1.1. Ağaç Adlarına Bağlı Olanlar: *Arduçluk, Aalatönü* (< *ablat*), *Çamderesi, Garaaşlıdere* (< *karaca ağaç*), *Gavakdibi, Kürtlüseki* (< *kürt* 'bir tür ağaç'), *Selveryurdu, Sorkumlubunur* (Erkol, 2013: 76-88).

¹² Toponimi "Çalışmalarında Leksikosemantik Sınıflandırma Ne Şekilde Olmalıdır", adıyla sunduğunuz bildiriye, *antropotoponimler* için *kişiadlıdan-yeradları*, *etnotoponimler* için *kökadlıdan-yeradları*, gibi Türkçe karşılıklar teklif etmiştik. Ancak sempozyum sırasında araştırmacıların Türkçe karşılıkları uzun bulmaları dolayısıyla, bu çalışmamızda önceki fikrimizden vazgeçerek, daha kolay bir kullanıma sahip olduğumu düşündüğümüz *antropotoponimler* için *kişiadlılar*, *etnotoponimler* için *kökadlılar*, *fitotoponimler* için *bitkiadlılar*, vb., bunların tekil şekilleri için *kişiadlı*, *kökadlı*, *bitkiadlı*, vb. biçimleri kullanmaya karar verdik. Konusu toponim olan bir çalışmada *kişiadlı*, *kişiadlılar* terimlerinin 'kişiadlılarından meydana gelen toponim' anlamına geldiğinin kavranması zor olmayacaktır. Ancak tek başına kullanıldığında, neyin ifade edildiği anlaşılacağından *kişiadlı yeradı* şeklinde tamlanana birlikte kullanılması gereği ortaya çıkacaktır.

¹³ İstenirse kendi içerisinde *önadlara oluşanlar*, *soyadlarla oluşanlar* ve *önad ve soyadlarla oluşanlar* olmak üzere üç gruba ayrılabilir.

¹⁴ Mezhepler, özellikle tarikatlar esasen dinî duygularla meydana gelen oluşumlar olmakla beraber, zaman içerisinde bunların etnik bir yapıya da dönüştükleri düşüncesiyle bu tür adlandırmalar sınıflandırmada bu bölüme alınmışlardır.

¹⁵ Türk kültüründe ormanların adlandırılması yaygın bir durum olmadığından *ormanadlılardan-yeradları* örneklerine nadiren rastlanabilmektedir.

¹⁶ Yabani bitkiler, insanların sağlığı, tedavi, hayvancılık gibi faaliyetlerinde önemli rol oynadıklarından, 1. Bölümde, yani *İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Coğrafi Objeler Arasındaki Bağ Doğrudan Yansıtan Yeradları* kapsamına alınmışlardır.

1.4.1.2. Çalı Adlarına Bağlı Olanlar:

Andızlıdere, Alışlıseki, Çalıcaderesi, Çıtlıklıdaş, Gamışlıseki, Garamıççukuru, Garağanlık, Iğnderesi, Itburnuluğoyak, Gefenligoyak (< *geven*) (Erkol, 2013: 76-88).

1.4.1.3. Ot, Mantar, vb. Adlarına Bağlı

Olanlar: *Acılıbunyar* (< *acılı ot*), *Çimenguyusu, Çiçekli, Çoğanözü, Çörtüklübunyar, Gabalakdepesi, Govalık, Mantarlıgoyak, Patlakderesi, Saçlık, Yanşanlık* (Erkol, 2013: 76-88).

1.4.2. Zirai Bitkiadlılar:

1.4.2.1. Meyve Ağaçlarına Bağlı Olanlar:

Asmakaya, İncirlikırtı, Kirazlıdere, Elmalidere (Ada, 2012: 414-418); *Armutlamevkisi, Bademlik, Cevizlıdere, Fındıklıseki, Zerdaliyolu* (Erkol, 2013: 129-133).

1.4.2.2. Sebzelere Bağlı Olanlar:

Pancarlık (Erkol: 132); *Bakladeresi, Baklaharımı* (Köse, 2014: 85).

1.4.2.3. Tahıllara Bağlı Olanlar:

Arpalık, Arpasekisi, Burçakyeri (Erkol, 2013: 129); *Arpalıkmevki* (Ada, 2012: 415).

1.4.3. Süs Bitkiadlılar:

Manolyasokak, Menekşesokak, vb.

1.5. Hayvanadlılar (zootoponimler):

1.5.1. Evcil Hayvanlarla İlgili Yeradları:

Atini, Danesekisi (< *dana*), *Devini* (< *deve*), *Öküzünü* (Şahin, 2011: 1825); *Atçayırı, Camızyatağı, Devedası, Döğüşdaşı* (< *düğüş* 'inek'), *Goyunduzlağı, Malyatağı, Sığıryolağı* (Erkol, 2013: 88-96).

1.5.2. Vahşi Hayvanlarla İlgili Yeradları:

Bölekedepesi (< *bögelek* 'bir tür sinek'), *Çakalgalesi, Çakalyolu, Garıncalıseki* (Şahin, 2011: 1825); *Anğıtderesi, Balıklıbunyar, Böcükliüderesi, Doğuşçukuru, Garaguşdağı, İlanlıdere, Keklikseki, Toydepesi* (Erkol, 2013: 88-96).

1.6. Avcılığa Bağlı Yeradları:

Gözleksesuyu (Şahin, 2011: 1825); *Bakıcak, Doğuşbekleyendaş, Gözlek, Nişangayası* (Erkol, 2013: 133); *Avlanyeri* (Köse, 2014: 139).

1.7. Hayvancılığa ve Konar-Göçer Hayata

Bağlı Yeradları: *Döğürdu, Hasılını* (< *hasıl* 'kurutulmuş ot') (Şahin, 2011: 1825); *Ağılderesi, Ağılırtı, Döllüksırtı, Gübrelikırtı, Martlarıtepesi* (*martlar* adı, tepeye mart ayında kuzuların ilk otladığı yer olması dolayısıyla verilmiştir), *Mayıslar (köyü)* (*mayıs* yörede 'gübre' demektir), *Tokat Mevkisi* (*tokat* yörede 'hayvan ağılı' demektir), *Damderesi, Kıyakaylası* (*kıyak* yörede 'koç katımı' demektir), *Yatağansırtı, Yataksırtı, Yazlıksırtı, Nodalıyayla* (*noda*

yörede 'sap yığını' demektir) (Ada, 2012: 418, 412-415); *Aşırderesi* (*aşır* yörede 'hayvana sürülen boya' demektir), *Duzla, Duzlalık, Eğrek* (*eğrek* yörede 'hayvanların sıcakta dinlendikleri gölgelik' demektir), *Güzyurdu* (Erkol, 2013: 125-128).

1.8. Tarıma Bağlı Yeradları: Fitotoponimler

(*bitkiadından-yeradları*) bölümünde sınıflandırılan *Elmalı, Kirazlı, İncirlik, Pancarderesi* gibi zirai bitki adlarına bağlı olarak gelişen yeradlarını da bu bölümde sınıflandırmak mümkün olmakla birlikte, bitki isimleriyle oluşan yeradlarının hepsinin bir arada bulunmasının daha uygun olacağı düşüncesiyle bu şekilde bir sınıflandırmaya gidilmiştir. *Bağderesi, Bağlısırtı, Bostanyeri*, (Ada, 2012: 415-418); *Bağderesi, Tınazdepe* (*tınaz* yörede 'harman, dövüldükten sonra savrulmak için yapılan yığın' demektir) (Erkol, 2013: 129-133).

1.9. Maden ve Madencilğe Bağlı Yeradları:

1.9.1. Metal Madenlere Bağlı Yeradları:

Bakırlık, Madenderesi (krom yataklarından dolayı) (Ada, 2012: 419, 421).

1.9.2. Metal Dışı Madenlere (ametal) Bağlı

Yeradları: *Çağılı, Çağılıbunyar, Çakmakçukuru, Kireçlik, Mermerocağı, Zıvalık, Daşpınar, Daşlıdere, Demirdaşlıgurak vb.* (Erkol, 2013: 134-135, 178); *Bileğilikyayla, Höllüktepe* (*höl* 'lüle taşı'), *Kayraktaşlası, Killikçeşme, Köserlik* (lüle taşının diğer adı), *Zeyköy* (şapın yöredeki ismi) (Ada, 2013: 419-421).

1.9.3. Yakıt Madenlere Bağlı Yeradları:

Kömürlük (Şahin, 2011: 1825), *Kömürocakları* (Köse, 2014: 139).

1.10. Araç-Gereç, Giyim-Kuşam, Eşya

Adlarıyla İlgili Yeradları: *Zelvelikyayla* (*zelve* yörede 'öküzü boyunduruğa bağlayan ok'), *Çomakyüzü, Hızırderesi, Küplüsrıt, Nalçeşmesi* (Ada, 2012: 419, 425); *Gaanıgediği, Gaanyolu, Kilımatan, Çömlekküküur, Dibegdaş, Küngbaşı* (Erkol, 2013: 128, 139, 140).

1.11. Örgütadlılar (ergotoponimler):¹⁷

1.11.1. Kurum, Kuruluş Adlarına Dayalı

Yeradları: *Bankacaddesi, Derneksokak* (Eskişehir Kent Rehberi (EKR) 2003: 214, 224); *Belediyesırtı*, (Ada, 2012: 421); *Okulçeşmesi* (Erkol, 2013: 138), *DSİ göleti, Yağhaneköprüsü* (Köse, 2014: 142,143).

¹⁷ *Ergonim*: özel adın bir türü olup insanlar tarafından meydana getirilen her türlü dernek, kooperatif, iş yeri, birlik, kurum ve kuruluşun adını ifade eder (Podol'skaya, 1978: 166).

1.11.2. Yapı Adlarına Dayalı Yeradları:

Yapıların önemli bir kısmının vaktiyle kurum kuruluş olduğu düşünülerek burada tasnif edilmesi uygun bulunmuştur. *Burgaztepesi, Hamamderesi, Han (ilçesi), Hisarsırtı, Kaletepe, Kümbetköyü, Manastırtepesi, Türbesırtı, Tekketepesi* (Ada, 2012: 421-424); *Değirmen, Hamamardı, Kalezirvesi, Tekkedepesi* (Erkol, 2013: 135-138).

1.12. Bir Olaya Bağlı Yeradları:

Atuçtuu, Coşdüştüü, Doñuzbaalıdaş (Şahin, 2011: 1825); *Babageçidepesi, Bayramvurulangedik, Cankurtaranboğazı, Cumhuriyetköyü, Darlık, Dedemölen, Devedüşen, Ganlıyayla, Gatilderesi, Hırsız yolu, İbişdüşendaş, Köpekenigleyendaş, Yamıkçayır, Gızgıpanderesi, Göçük, Göçükler* (toprak kaymasına bağlı olarak) vb. (Erkol, 2013: 140-142).

1.13. Mitadlılar (mitotoponimler):

Dinî ve mitolojik konular birbirleriyle iç içe konular olduğundan bunları kesin çizgilerle birbirlerinden ayırmak güçtür. Yine de herhangi bir semavî dinle alakası olmayan, toplumların çok eski çağlardan getirdikleri; masallarda, destanlarda, efsanelerde, bilmecelerde ve bunun dışındaki halk anlatılarında geçen, hayale ve inanca dayalı olarak ortaya çıkmış olan her türlü objenin (tanrı, insan, hayvan, bitki vb.) adına bağlı olarak gelişen yeradları bu bölüme girer. İslâmî karaktere bürünmüş de olsalar esasen Türklerin eski inançlarının izlerini taşıyan dağ zirvelerindeki *dede, baba* adını taşıyan yadır isimleri; yine aynı şekilde *Üçler, Beşler, Yediler, Kırklar, Hızır, İlyas* vb. inanç unsurlarıyla kurulmuş yeradları bu bölümde değerlendirilmelidir. *Ulugavak, Yatır* (Erkol, 2013: 143); *Cinanatepesi, Çapıtımevkisi, Dedelersırtı, Hüseyindedesırtı, Yağmurbabatepesi, Yeldedetepesi, Yağmurçaltepesi* (Ada, 2012: 429-434); *Üçlertepesi, Beşlertepesi, Yedilertepesi, Kırklardağı, Hızırtepesi, Hidriilyaşınarı* vb.

1.14. Yiyecek, İçecek Adlarına Bağlı

Yeradları: *Peynirdelii* (Şahin, 2011: 1825); *Balçesme, Ballidere, Dadakınyuları* ('çocuklara verilen şekerli sormuk'), *Kocabalderesi* (Ada, 2012: 434); *Baldaş, Ballıdaş, Ballık, Ballıkayası* (Erkol, 2013: 144).

1.15. Meslek Adlarına Bağlı Yeradları:

Bakırcınideresi, Bozacıçesmesi Çobantepeşi, Dağçıköyü (dağ 'dağlama, atların numaralandırılması'), *Filikçimevki* (filikçi 'tıftık keçisinin çobanı'), *Tırpançideresi, Davulçesmesi, Taycılar* ('tay yetiştiricileri') (Ada, 2012: 418-419); *Babuccuderesi, Çilingiralanı, Çobanyeri, Dahyanca, Oduncupınarı, Kirişciagöz, Semerciköprüsü, Terzilimanı* (Köse, 2014: 145).

1. 16. Hastalık Adlarına Bağlı Yeradları:

Üüzbeleni (<uyuz belen+i) (Şahin, 2011: 1765); *Isıtmasıyın Sarılıkpınarı, Sıtmabınarı* (Erkol, 2013: 144).

1. 17. Sosyal, Dinî Hayat ve EtkinliĒ Bağlı Yeradları:

1.17.1. Dinî Hayatla İlgili Yeradları:¹⁸

1.17.1.1. İslâm Diniyle İlgili Yeradları:

Softagayası (Erkol, 2013: 143); *Cinderesi, Cinlipınar* (Ada, 2012: 430); yine *Namazgâh, Namaztaş* vb. isimler bu bölümde sınıflandırılabilir.

1.17.1.2. Hristiyanlık Diniyle İlgili

Yeradları: *Ayazmaderesi, Ayazmapınarı, Ayazmatepesi*, (Ada, 2012: 430).

1.17.2. Sosyal Hayatla İlgili Yeradları:

Bakşflar, Beylik ('köyün ortak malı'), *Esbapsaklayanbınarı, Hacatbınarı, Leşderesi, Metdüzü, Yolcuçesmesi, Göç yolu* (Erkol, 2013: 145-146).

1.18. Yapıadlılar (hrematoponimler):¹⁹

Çalkuşusokak (EKR, 2003: 220); *Bandırma Vapurı Parkı* (Tarsus'ta). Yine, *Yaren Tiyatrosu* (Özay Gönüm'ün bağlamasının adından), *Şahin Silah Fabrikası* (Fatih Sultan Mehmet'in döktürdüğü Şahin topundan), vb. muhtelif adlar.

1.19. Rüzgaradlılar (anemotoponimler):²⁰

Ayazsokak, Lodossokak, Poyrazsokak, Samyelisokak, Seberyelisokak, Seberyıldızsokak, Tanyelisokak, Tanyıldızsokak, Yıldızyelisokak (EKR, 2003: 212, 244, 250, 252, 257, 264).

1.20. Yıldızadlılar (astrotoponimler):²¹

Aysokak, Dünyasokak, Göktaşsokak, Kainatsokak, Samanyolusokak, Venüsokak (EKR, 2003: 212, 226, 231, 238).

1.21. Zamanadlılar (hronotoponimler):²²

Eylül Caddesi (2 Eylül, Eskişehir'in kurtuluş günü), *19 Mayıs Caddesi, 23 Nisan İlgöretim Okulu, 24 Kasım İlgöretim*

¹⁸ *Câmi, tekke, türbe, kilise, manastır*, vb. dinî nitelikli kurum ve kuruluşların *Kurum, Kuruluş, Yapı Adlarına Dayalı Yeradları* bölümüne alınmaları bizce daha uygundur.

¹⁹ *Hrematonim*: Özel adın bir türü olup silah, müzik aletleri, ziynet eşyası, işlenmiş değerli taşlar gibi her türlü kültür ürünlerinin adını ifade eder (Podol'skaya, 1978: 161).

²⁰ *Anemonim*: Rüzgar, fırtına, tayfun, siklon gibi doğal afetlere verilen özel adlar anlamına gelir (Podol'skaya, 1978: 29). Bu çalışmada anemonim halk dilinde kullanılan cins isim niteliğindeki rüzgar adları için kullanılmıştır.

²¹ *Astronim*: Yıldız, gezegen, kuyruklu yıldız, göktaş gibi gök cisimlerinin özel adlarıdır (Podol'skaya, 1978: 39).

²² *Hronim*: Zamanın belirli bir bölümünü ifade eden özel ad türüdür. İnsanlar için önemli olan olay ya da olayların yaşandığı belirli zaman dilimlerini ifade eden bayram, anma günleri, vb. zaman isimleridir (Podol'skaya, 1978:162).

Okulu, 30 Ağustos İlköğretim Okulu (EKR, 2003: 237, 248, 268).

1.22. Arzu ve Dilekten Oluşan Yeradları:

Güvenlisokak, Huzursokak, Şensokak, Şenliklisokak, Ümidimsokak, Ümitcaddesi (EKR, 2003: 234, 236, 256, 261).

2. İnsan ve İnsan Faaliyetleriyle Coğrafi Nesnelere Arasındaki Bağlı Dolaylı Yansıtan Yeradları

2.1. Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yeradları: *Ada, Akar, Argaç, Banı, Burgu, Bük, Büngüldek, Çağlayık, Çat, Çay, Dağlar, Dapan, Devrent, Düden, Eşme, Ganal, Garyatağı, Gırmalık, Gopak, Gölcük, Göz, Gıyulu, Höyük, Kaklık, Maslak, Obrucak* (<obruk), Öz (Erkol, 2013: 146-162).

2.2. Yerin Konumuna Bağlı Yeradları:

Doğutepe, Güneysirt, Yıldıztepe (Ada, 2012: 499-450); *Aşşaaçesme, Aşşaağölcük, Güneyinyama, Ortaburun, Ortaçayırklar, Ötebuvar, Sınırburun, Yokarıyay* (Erkol, 2013: 164).

2.3. Renk Adlarıyla Kurulan Yeradları²³:

Akbayır, Alacatepe, Bozdağ, Çaltepe, Çalkara (k.), *Gırgılcıyusu* (< *kırgıl* 'kır kıllı'), *Gökdere, Gövedere, Kırtarla, Karatepe, Yeşilköy, Sakartepe, Kızıltepe* (Ada, 2012: 450-451); *Ağesme, Akpınar, Aksazak, Alageren, Bozova, Gırdaş, Gırlıbayır, Sarıyayla*, (Erkol, 2013: 164-171).

2.4. Sayı Adlarıyla Kurulan Yeradları²⁴:

Doksankırı ('doksan parça arazinin bir araya gelmesiyle oluşan alan'), *Ellilikmenki* ('elli dekar olan arazi'), *Çifttepe, Çifttepe, İkizcebel, Üçtepe* (Ada, 2012: 455-456); *Çiftçesme, Çatalargaç, Dokuzkalklık, Kırkıbuvar, Onaltıdönümler, Sekizdönüm, Tekardıç* (Erkol, 2013: 171). *E-5 Karayolu* vb. şifreli adlar da buraya dâhil edilebilir.

2.5. Coğrafi Nesnelere Arasındaki Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yeradları:

2.5.1. Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Yeradları²⁵ *Bağsarakdere, Büyükkayıktepe, Çanakkalyayla,*

²³ Bu bölümde yer alan yeradlarının pek çoğu sıfatları kaldırıldığında coğrafi terimle kullanıldığı görülmektedir. Muhtemelen buradaki sıfatlar benzer iki coğrafi objeyi birbirinden ayırmak maksadıyla kullanılmış olmalıdır.

²⁴ Çift, tek, ikiz, koş, sözcükler her ne kadar sayı sözcükleri değilse de sayı anlamı bildirdiklerinden bu bölümde tasnif edilmeleri uygun bulunmuştur.

²⁵ Dildeki pek çok sözcük esasen metaforik bir dönüşümle oluşmaktadır. Yeradlarında geçen *kol, burun, ayak, baş, kulak, ağız* vb. sözcükler de metaforik bir dönüşümle ortaya çıkmış sözcükler

Çeştepe, Çörlenderesi (çörlen yörede 'çeşme' anlamındadır), *Fincantepe, İbriktepe, Kocadırsırtı, Şapkaltepe, Sarayköy, Tepesidelik, Yuvatepe* (Ada, 2012: 474-477). *Şeytanderesi* [koşutu *Cebennemderesi*]²⁶, *Aslanlıgaya, Damdaş, Cebennemderesi, Garıncaova* (küçük olması dolayısıyla), *Gazanbuvarı, Gazankalklık, Sandıklıdaş, Sığillıbuvar, Tekneçukuru, Toptaş, Gıymalıdaş* (< *gyyma* 'kıyılmış gibi olan'), *Yonbalıkaya* (< *yonba* 'yonga') (Erkol, 2013: 172-199).

2.5.2. Coğrafi Nesnenin Dış Görünümüne

Dayalı Yeradları: *Büyükeşki, Büyükgölcük, Ayabakanyayla* (Ay ışının il bu yaylaya düşmesi dolayısıyla), *Çevrik* (etrafta çevrili olması dolayısıyla), *Çukurin, Asmaini* (üç katlı mağaranın görünümü dolayısıyla), *Daamıkdaş* (yıldırım düşmesine bağlı olarak dağılan taşın görünümü dolayısıyla), *Daşcağır* (ekilmemiş, bakımsız olması dolayısıyla), *Delikdaş, Devebağardan* (zorlu bir yokuş olması dolayısıyla), *Dikbaş, Dipsiz, Düzburun, Eeranlı* (< *egri an + lı*), *Eğreltin* (< *egrelti in*; inin yıkılacakmış gibi görünümü dolayısıyla), *Eğriöz, Eskibağ, Gabayır, Gambırbağlar, Garanlıkere, Gocaçayır, Güccükgölcük, Gurudere, İncebel, Körgünyu, Oyuklubel, Sıykaldaş* (yassı olması dolayısıyla), *Suludere, Topagdaş, Tozlugavan* (gavan 'kırac yer'), *Uluyol, Uzungöyök, Yarıkdaş, Yeniayla* (Erkol, 2013: 172-196).

2.5.3. Coğrafi Nesnenin İç Özelliğine

Dayalı Yeradları: *Çamırlı, Çamurark, Çoraklık, Aldıvermezçayırı* (verimsiz olması dolayısıyla), *Çürüksu* (suyunun acı ve kalitesiz olması dolayısıyla), *Elbizmenkeşi* (*elbiz* 'bitek olmayan toprak'), *Garıpçatlataneşme* (soğuk olduğu için), *Gerenli, Gerenlik* (tuzlu olması dolayısıyla), *Kokarbuvar, Soğukpınar, Yellıceyaylası* (Erkol, 2013: 172-196).

2.6. Yansıma Adlarla Kurulan Yeradları:

Çıgını, Gümbüldeyik, Tıntımsuyu (Şahin, 2011: 1826); *Çırcıçesme* (Ada, 2012: 456); *Çırcesme, Harlak, Şarlak, Şarlakdere, Şarlaköz* (Erkol, 2013: 172).

olmakla birlikte zaman içerisinde coğrafi terim haline gelmiş olmaları dolayısıyla sınıflandırma içerisinde *Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yeradları* bölümüne yerleştirilmişlerdir.

²⁶ Yaşar Kalafat *Cinlidağ, Perilivadi, Şeytangeçidi, Tengridağ* vb. yeradlarında geçen *cin, şeytan, peri, tengri* gibi sözcüklerin *ak* ve *kana* iyeler ile ilgili olduğunu ileri sürmektedir (Kalafat, 2012: 16). Ancak bu örnekte de görüldüğü gibi yeradının koşutu *Cebennemderesi*'dir. Bu durum yeradının coğrafi objenin, yani derenin tehlikeli, akışının hızlı olması dolayısıyla ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Esasen Türk dilinin konuşulduğu pek çok coğrafyada karşımıza çıkan "cindi, cinli" sözcüğüyle tamlanan yeradları da bu şekildedir. Bize göre yeradlarında görülen *cinli, şeytan* sözcükleri deli sözcüğüyle eş anlamda kullanılmaktadır.

3. Anlamı ya da Kaynağı Tespit Edilemeyen Yeradları:

Her türlü çabaya rağmen bazı yeradlarının ya sözcük anlamı ya da verilmiş sebebi (diğer bir ifadeyle sözcüğün anlamı biliniyor gözükse de, ne vesileyle bu şekilde adlandırıldığı) tespit edilemeyebilir. Bu tür adlandırmalar, araştırmanın ortaya koyduğu sorunlu adlandırmalar olarak daha sonraki çalışmalarda çözülebilir ümidiyle şu alt başlıklar altında gösterilebilir.

3. 1. Sadece Veriliş Sebebi Tespit Edilemeyen Yeradları: Bu bölüme, anlamı bilinen; ancak hangi vesile ile verildiği tespit edilemeyen yeradları dâhil edilir.

3. 2. Anlamı ve Veriliş Sebebi Tespit Edilemeyen Yeradları: Bu bölümde, hem anlamı hem de verilmiş sebebi tespit edilemeyen yeradları bulunur.²⁷

Sonuç

Türkiye’de lisans seviyesinde yapılan ilk yeradı tezlerinden başlayarak yeradbilim alanında yapılan çalışmalarda yeradlarının anlamını esas alan bir sınıflandırmanın yapıldığı görülmekle birlikte, bu sınıflandırmanın bir sisteme oturmadığı ortaya çıkmıştır. Leksik-semantik sınıflandırma adını verebileceğimiz bu sınıflandırma, Türkiye dilciliğinde ve yeradbilim özelinde müstakil bir sorun olarak değerlendirilmiş olmasa da Özcan Başkan’ın 1970 yılında köy adlarının tasnifi üzerine yaptığı çalışma ve Doğan Aksan’ın bu tasnifi geliştirmeye yönelik 1974 yılında yazdığı makale, yine Tuncer Gülensoy’un (1998) ve Levent Kurgun (2007)’ün çalışmaları kısmen bu meseleye dikkati çeken çalışmalardır.

Konu, burada Sovyet dilciliğinin edindiği tecrübeye dayanan bakış açısıyla değerlendirilmiş, Türkiye’de yapılan çalışmalar ve bu çalışmalarda elde edilen malzeme de değerlendirilmek suretiyle çok daha ayrıntılı bir sınıflandırmaya ulaşılmıştır. Bu sınıflandırma danışmanlığı tarafımızca yürütülen *Eskişehir İli Yeradları* (Ada, 2012), *Afyonkarahisar İli Çay İlçesinin Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi* (Erkol: 2013), *İzmir-Karaburun Yöresi Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi* (Köse, 2014) isimli yüksek lisans tezlerinde kısmî olarak uygulanmış ve başarılı sonuç verdiği görülmüştür.²⁸ İlki bilindik

²⁷ Çalışmada geçen *oykotoponim, orotoponim, agrotoponim, horotoponim, dirimotoponim, dromotoponim, hidrotoponim, ergotoponim, mitotoponim, brematoponim, anemotoponim, astrotoponim, bronotoponim* ve bunların karşılıkları olan Türkçe terimler, tarafımızdan ilk kez bu çalışmada kullanılmıştır.

²⁸ Bazı yeradlarının sınıflandırılmasında ufak tefek tereddütler yaşanmaktadır. Sözelimi *Şarлак, Harлак* biçimindeki yeradları,

(makro), diğer ikisi silikyerağları (mikrotoponimler) esasında hazırlanan bu tezlerde, toponimin bir türü olan *urbonimler*, sayılarının çokluğu dolayısıyla dışarıda bırakılmıştır. Toponimin diğer türlerinin anlam özelliklerinin belirlenmesinde kullanışlı olacağını düşündüğümüz bu sınıflandırmanın urbonimi çalışmaları sırasında, bazı noktalarda eksik kalması muhtemeldir. Bu muhtemel eksiklerin ileride yapılacak *urbonimi* araştırmalarından elde edilecek bilgiler ışığında giderileceğini umuyoruz.²⁹

Kaynaklar

- Ada, E., 2012. *Eskişehir İli Yer Adları*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Açıkgöz, F., 2004. *438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530) I-II'ye göre Ankara, Çankırı ve Sultanönü Sancaklarında Yer Adları*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.
- Aksan, D., 1974. Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar. *TDAY Belleten*, Sayı: 1973-74, sf.185-193, Ankara.
- Albayrak, O., 2011. *Ordu İlinin Resmî Kaynaklarındaki Yer Adları Üzerine İncelemeler*. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Altunışık, İ., 2009. *Coğrafi Bakımdan Batman İli Yer Adları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Başkan, Ö., 1970. Türkiye Köy Adları Üzerine Bir Deneme. *TDAY Belleten*, sf. 237-251. Ankara, 1971.
- Çaylan, F., 2013. *Aksaray İli ve İlçeleri Yerleşim Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi*. Erciyes Üniversitesi

Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yeradları bölümüne mi; yoksa *Yansıma Adlarla Kurulan Yeradları* bölümüne mi alınmalıdır? Yine kol, burun, baş, ayak, kulak vb. ile kurulu yeradları *Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yeradları* bölümüne mi; yoksa *Benzetmeye (Metaforik) Dayalı Yeradları* bölümüne mi alınmalıdır? şeklindeki tereddütlerin bundan sonra yapılacak yeradı çalışmaları ışığında giderilebileceği umulmaktadır.

²⁹ Bu durum düşünülerek 2003 yılında Eskişehir Belediyesi tarafından hazırlanmış olan Eskişehir Kent Rehberi adlı çalışmada urbonim malzemesinden (cadde, sokak, okul, park vb. adlar) faydalanılmış, özellikle **1.17, 1.18, 1.19, 1.20, 1.21** numaralı başlıklar, bu rehberde geçen malzemeden faydalanılarak oluşturulmuştur.

- Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çelebi, Ü., 2007. *Sakarya İli Yerleşim Yeri Adları*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- EKR (*Eskişehir Kent Rehberi*) (2003), Eskişehir.
- Erkol, F., 2013: *Afyonkarabısar İli Çay İlçesinin Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Gülensoy, T., 1998. Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış. *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, sf. 41-48, Ankara.
- Kalafat, Y., 2012. *Türk Kültürlü Halklarda Mitler*. Ankara, Berikan Yayınevi.
- Karaağaç, G., 2013. *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara, TDK Yayınları.
- Konkobayev, K. 1980. Toponimiya Yujnoy Kirgizii. Akademiya Nauk Kirgizskoy SSR, İzdatel'stvo "İlim", Frunze.
- Köse, S., 2014. *İzmir-Karaburun Yöresi Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Kurgun, L., 2002. *Denizli İli Yer Adları*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Denizli.
- Kurgun, L., 2007. Türk Toponimisi Üzerine Bir İnceleme. *Uluslar arası Türklük Bilgisi Sempozyumu*, 25-27 Nisan 2007, Bildiriler-2, sf.735-747, Erzurum.
- Podol'skaya, N. V. 1978. Slovar' Russkoy Onomastiçeskoj Terminologii. İzdatel'stvo "Noauka", Moskva.
- Öz, S., 2007. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre Anadolu'da Yer Adları*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.
- Sakaoğlu, S., 2001. *Türk Ad Bilimi I*. TDK Yayınları.
- Şahin, İ., 2006. Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 32: 1-14.
- Şahin, İ., 2011. Yeradbilimi Araştırmalarında Mikrotoponiminin Yeri, Önemi ve Araştırma Yöntemi: Tırnak Köyü (İçel/Gülnar) Örneği. *Turkish Studies*, Sayı: 6/1, sf. 1807-1830.
- Şahin, İ., 2013. Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, Sayı: 1/1, sf. 46 - 58.
- Şenel, M., 2013. *Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*. Elazığ, Manas Yayıncılık.
- Ürün, B., 2009. *Iğdır ve Ardahan İllerinin Yer Adları ve Tasnifi*. Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Yıldırım, M., 2006. *Uşak İli ve İlçeleri Yerleşim Yeri Adları (Orun)'nın Yapı ve Köken Bakımından İncelenmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi).